

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** Dicranales, **Familj:** Ditrichaceae, **Släkte:** *Ditrichum* (grusmossor), **Art:** *Ditrichum pallidum* - praktgrusmossa (Hedw.) Hampe **Synonymer:**

Kännetecken

Arten bildar knappt centimeterhöga, glesa tuvor på bar jord. Den har blad med en triangulär bas och en hårfin spets med inböjd bladkant. Nerven är bred och fyller ofta ut den något tandade bladspetsen helt. Arten är samkönad och kapslar är sannolikt vanliga. Kapseln är avlångt cylindrisk och rak eller något böjd. Kapselskaftet är blekt gult och mycket långt: ofta upp till 4 cm. Sporerne är 14-20 µm i diameter och tydligt knottriga. De mognar på våren eller försommaren. Specialiserad vegetativ förökning sker med hjälp av gulaktiga groddkorn på rhizoiderna. Praktgrusmossa kan likna de övriga arterna i släktet, men den är till skillnad från dessa samkönad och har hanorgan i knopplika bildningar i bladvecken strax nedanför honorganen.

Utbredning och status

Arten är i Sverige endast funnen på en lokal i Halland och en i Uppland. Den är utgången på den uppländska lokalen, medan den på den halländska fanns åtminstone 1982-85. I Danmark är praktgrusmossa mycket sällsynt. Den är inte funnen i Norge och Finland. Utbredningen är submediterran med flest lokaler i östra och sydöstra Europa. Arten har även uppgivits från Turkiet, Kaukasus, nordöstra och östra Asien, Centralafrika och Nordamerika.

Ekologi

Praktgrusmossa växer på lerig, bar jord i halvöppen lövskog. Den hör - liksom flera andra grusmossor - till ett pionjärsamhälle som tidigt koloniserar blottad jord intill vägar och i diken. Arten är kalkskyende och föredrar sura jordar. Den förekommer tillsammans med bl.a. vågig sågmossa *Atrichum undulatum*, smaragdmossa *Dicranella heteromalla* och kortbladig sylmossa *Pleuridium acuminatum*. På lokalen i Halland växte den 1985 tillsammans med vågig sågmossa *Atrichum undulatum*, smaragdmossa *Dicranella heteromalla* och spärrsprötmossa *Eurhynchium praelongum*.

Hot

Artens långsiktiga överlevnad är osäker, främst beroende på den begränsande populationsstorleken. Igenväxning av växtplatsen utgör det största hotet. Osäkerhet råder om arten kan vara förbisedd och den bör därför särskilt eftersökas.

Åtgärder

På den enda kända svenska lokalen för praktgrusmossa behövs omröring av marken och röjning för att inte den fortsatta igenväxningen ska kväva arten.

Övrigt

Utländska namn - DK: Bleg Hårtand.

Etymologi: pallidus (lat.) = blek.

Uttal: [Ditríkum pállidum]

KEY FACTS Shoots up to 1 cm long, forming lax tufts. Leaf margin plane. The only monoicous species within the genus. Capsules common, erect. Seta very long, up to 4 cm, yellow. Spores 14-20 µm, papillose, mature in spring or early summer. Vegetative propagation by yellow rhizoidal gemmae. - A pioneer species, colonising bare soil along roadsides and ditches. Found on bare, acidic clay in half-open deciduous forests. Very rare, in Sweden found only in two localities.

Litteratur

Crum, H. A. & Anderson, L. E. 1981. Mosses of eastern North America, Vol. 1 & 2: New York.

Düll, R. 1984. Distribution of the European and Macaronesian mosses (Bryophytina). *Bryologische Beiträge* 4: 1-133.

Eigner, J. & Frahm, J.-P. 1975. Ausgestorbene, vom Aussterben bedrohte und gefährdete Moose in Schleswig-Holstein. *Heimat* 82(7/8): 200-206.

Hallingbäck, T. 2006. *Ditrichum pallidum* praktgrusmossa s. 252. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. [AJ 6-23], Bladmossor. Sköldmossor - blåmossor : Bryophyta : Buxbaumia - Leucobryum. Artdatabanken, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.

Författare

Tomas Hallingbäck 1992. Uppdaterad 2010 © ArtDatabanken, SLU 2010.